

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. II. Quamvis in inferno pœna, debita peccato veniali non remisso,
possit finiri, macula tamen semper permanent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

tio gratia est, & misericordia per Christum, quam non convenit fieri nisi illi, qui per gratiam habitualement est vivum membrum Christi.

15. Sicut mortalia, ita nec venialia peccata remittuntur, nisi gratis divina misericordia.

1-1007. 1.

Sicut ergo necessarium est credere, juxta Trident. sess. 6. c. 9. neque remitti, neque remissa fuisse umquam peccata mortalia, nisi gratis divina misericordia propter Christum, ita multum conveniens est, & pie credi potest, neque remitti, neque umquam remissa fuisse peccata venialia, nisi gratis divina misericordia propter Christum. Nam de peccatis venialibus scriptum est 1. Joan. 1. v. 8. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus; ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Et continuo attestitur modus remissionis: *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & iustus, ut remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate.* Ergo gratis fit remissio omnium peccatorum tam mortaliu[m]; quam venialium.

Et verò quod propter Christum, colligitur ex illis, quae paucis interjectis subjiciuntur: *Si quis peccaverit*, inquit Joannes in eadem Epist. c. 2. v. 1. & 2. *advocatum habemus apud Patrem Iesum Christum iustum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris &c.* Illa autem propitiatio indigni sunt, qui voluntarie permanent in statu peccati mortalis, tamquam capitales hostes Christi, & Dei.

16. Explicatur D. Aug. de fidelibus iustis.

Quapropter quod ait D. Augustinus Enchirid. c. 71. *De quotidianis autem brevibus levibusque peccatis, sine quibus haec vita non ducitur, quotidiana oratio fidelium satisfacit*, intellige de fidelibus iustis. Nam immediate sequitur: *Eorum est enim dicere: Pater noster qui es in caelis, qui iam Patri tali regenerati sunt ex aqua & Spiritu Sancto. Delet omnino haec oratio minima & quotidiana peccata, si caetera adsint, id est, si subiectum est debite dispositum per gratiam justificantem.* Unde quos hic vocat *fideles*, superius lib. 21. de Civit. cap. 27. nominat *iustos*, ut sensus sit: *De quotidianis autem brevibus, levibusque peccatis, sine quibus etiam vita iustorum non ducitur, quotidiana eorum oratio satisfacit.*

Sed numquid haec oratio tantum delet minima & quotidiana peccata iustorum? *Delet & illa*, inquit Augustinus supra in Enchirid. *de quibus vita fidelium, scelerate etiam gesta, sed penitendo in melius mutata, discedit: si quemadmodum veraciter dicitur, Dimitte nobis debita nostra, quoniam non desunt, qua dimittantur, ita veraciter dicitur: Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, id est, si fiat quod dicitur.* Ergo Augustinus hoc loco non faveat sententiae Hiqueti, ut ipse perperam existimat.

17. Ultimam argumentum Hiqueti.

Nec quidquam probat ultimum ejus argumentum, quod proponit sub hac forma verborum: *Haec, inquit, sententia est magis pia, & commendat divinam justitiam & misericordiam, & contraria retardaret à bono*

opere ob rigorem, si omnia opera peccatorum essent mortua quantum ad effectum satisfactionis.

Respondeo, nequaquam retardare à bono opere; sed potius excitare ad illa bona opera, quae sunt necessaria ad remissionem peccati mortalis, ut sic etiam leviorum peccatorum veniam possint obtinere. Unde nostra sententia nihil derogat vel iustitiae, vel misericordiae divinae, qui enim non curat deletionem peccati mortalis, parum erit sollicitus pro delendis venialibus; neque congruit, ut leviores offensa remittantur illi, qui non curat de remissione graviorum: illa siquidem incuria reddit ipsum minus dignum tali remissione. Ex his sequitur

CONCLUSIO II.

Quamvis in inferno poena, debita peccato veniali non remissa, possit finire, macula tamen semper permanet.

Suppono, uti suppositi praecedenti Conclusioni, peccatum veniale, praeter reatum seu obligationem ad poenam, relinquere post se maculam habitualement; quod à posteriori factis manifestè colligitur ex universali praxi Ecclesiae, quae imponit Paenitentiam Sacramentalem pro solis venialibus confessis, & per absolutionem quoad culpam remittit.

Ratio à priori est; quia peccatum veniale est vera & realis offensa Dei, juxta illud Jacobi Apostoli cap. 3. v. 2. *In multis offendimus omnes.* Sicut ergo peccatum mortale, quia gravis offensa, relinquit post se maculam habitualement gravem; pari utique ratione peccatum veniale: quia levis offensa, relinquit post se maculam habitualement levem. Utrumque ergo displicet Deo, quia per utrumque violatur lex Dei, adeoque est virtualis quidam contemptus Dei, qui non potest ei non verè & realiter displicere, licet inaequaliter.

Suppono praeterea, moraliter non contingere, ut damnatus praeter peccatum mortale actuale, quod est causa damnationis, non habeat aliquod peccatum veniale non remissum quoad culpam, aut, si omnia remissa sint quoad culpam, pro quo non restat persolvenda aliqua poena.

His suppositis, quaestio multum disputata inter Doctores Catholicos est, an poena, correspondens illi peccato, in inferno sit aeterna, an verò temporalis, ita quòd aliquando accipiat finem.

Et quamvis Doctor Angelicus 1. 2. q. 87. a. 5.

a. 5. ad 3. cum Doctore Seraphico 4. dist. 2. 1. p. 1. a. 1. q. 1. n. 10. asserat, pœnam istam per accidens esse æternam; nihilominus Doctore Subtili placuit opinio, quam ejus verbis hic subijcio: Dico ergo, quod peccato veniali, sive hic puniendo, sive in inferno, sive alibi, non debetur nisi pœna temporalis nec per se, nec per accidens. Rationem subiungit: Quia secundum se est talis offensio, quæ secundum se punitur per temporalem sufficientem.

Et occurrens objectioni, quæ posset fieri ab inconvenienti. Nec, inquit, est in conveniens pœnam debitam veniali, habere terminum in inferno: quia & verè penitens primò (de peccato mortali in Sacramento Penitentia) & partem Penitentia imposita explens, & ante totam explentem recidens in mortale, & in illo mortali decedens, pro parte Penitentia residuâ explendâ solvit pœnam in inferno, sed non nisi temporalem; quia ex quo in remissione peccatorum priori, commutabatur debitum pœna æternæ in debitum pœna temporalis, nunquam iste est debitor pro illis (peccatis) nisi pœna temporalis, & per consequens pœnâ totali soluta, erit liber ab istis. Non tamen in inferno est redemptio illius, scilicet peccati, pro quo iste est damnatus; quia pro illo debitum pœna æternæ, nunquam fuit commutatum in debitum pœna temporalis: & ideo semper manet illud debitum, si nunquam potest esse illa pœna tota soluta. Hæc Scotus de præsentibus controversiâ 4. distinct. 2. 1. q. 1. n. 6. verè, an falsò, restat examinandum.

Fatur Doctore Angelicus, quod æternitas pœnae non respondet quantitati culpæ venialis, sed irremissibilitati ipsius. Consentit Doctore Seraphicus, quod ratione adjuncti pœna illa erit æterna, non ratione ipsius culpæ venialis: ergo conveniunt cum Doctore Subtili in eo, quod peccato veniali in inferno non debetur nisi pœna temporalis per se.

Quod autem per accidens, sive propter conjunctionem cum peccato mortali, vel propter irremissibilitatem ipsius, puniatur pœnâ æternâ, hoc, inquit Scotus supra n. 5. non intelligo; quia Deus semper punit iuxta condignum. Et est quod simpliciter secundum rigorem puniet usque ad condignum, omnino inuultum esset pœnam æternam infligere pro illo, cui secundum se debetur pœna temporalis, quantumcumque enim coniungatur alteri, hoc non facit istud in infinitum exire istud genus culpæ: ergo nec iustè correspondet sibi pœna in infinitum excedens.

Quidquid sit an Deus posset absolute punire peccatum veniale pœnâ æternâ, quod ibi videtur negasse Doctore Subtilis; saltem de actuali voluntate puniendi, sive per se, sive per accidens, ex quo constat? Nam si affirmare (ut non semel antea dixi) est probare, negare est improbare; maxime in his, quæ pendent à libera voluntate Dei, uti est punire peccatum veniale in inferno pœnâ æternâ; supposito quod possit ipsum punire pœnâ æternâ. Non enim existimo, Doctore

illos Eximios voluisse Dei potentiam ita coartare, ut velit nolit debeat infligere pœnam æternam.

Ex qua ergo ratione, vel auctoritate probatur, Deum voluisse infligere pœnam æternam? Sanè dignitas pœnae non crescit ex conditione personæ; nisi quando illa conditio aggravat ipsum peccatum; jam autem peccatum hominis peccatoris non est majoris malitiæ, quàm peccatum hominis iusti; immo potius vice versâ. Ergo veniale in homine peccatore non debet gravius puniri, quàm in homine iusto.

Planè, inquit aliquis, quàm diu homo peccator est in hac vita, secus quando est in inferno, non quasi ex damnatione peccatum veniale contrahat majorem malitiam intensivè; unde etiam non puniatur majore pœnâ quoad intentionem, sed quoniam ex statu damnationis contrahit majorem malitiam extensivam, seu quoad extensionem; nam secundum Conclusionem, macula peccati venialis in inferno nunquam remittitur, sed permanet in æternum: quid ergo miramur, si etiam pœna crescat quoad extensionem, & maneat in æternum?

Æternitas pœnae (inquit Doctore Angelicus supra) non respondet quantitati culpæ sed irremissibilitati ipsius. Irremissibile autem esse, significat Ecclesia, ubi cantat: In inferno nulla est redemptio. Esset autem redemptio, si culpa ibi remitteretur, immo tamen sola pœna finiretur. Et Conclusionem præcedenti ostensum fuit, peccatum veniale non remitti, existenti in peccato mortali, hoc non remisso. Constat autem peccatum mortale in inferno non remitti.

His accedit, quod Doctore Subtilis, æternitatem pœnae, debita peccato mortali in inferno, refundat in æternam permanentiam culpæ; 4. dist. 46. q. 4. n. 20. ibi: Alius est modus dicendi, qui videtur esse Augustini 21. de Civit. c. 11. ubi videtur dicere, quod non requirit iustitia pœnam infligi perpetuam, ad hoc ut sit sufficiens culpa, sed ideo est perpetua, quia persona perpetua, & perpetuò manet in culpa. Aut enim: Quod est de ista civitate mortali, homines supplicio primæ mortis, hoc est de illa civitate immortalis, homines supplicio secundæ mortis, auferre. Et paulò antè de pœnis quibusdam in ista civitate infligitis. Nonne, inquit, pro hujus vitæ modo, si milia videntur pœnis æternis? Ideo quippe æterna esse non possunt, quia nec ipsa vita, quæ his plectitur, porrigitur in æternum. Vult dicere, quod aliqua culpa talis est, quæ non meretur totalem exclusionem à civitate, & hac est temporalis. Respectu autem vitæ civilis aliqua tanta est, quæ meretur totalem exclusionem ab illa vitæ civilis, & illius intensio correspondet culpa. Extensio autem accidit, scilicet quod sit finita, quia vitæ finita: sic in proposito, culpa mortalis meretur totalem exclusionem ab illa civitate superna; sed ideo præcisè perpetua est, quia vitæ cum culpa est perpetua.

Peccatum hominis peccatoris non est majoris malitiæ quàm hominis iusti.

23. Macula peccati venialis in inferno nunquam remittitur.

24. Scotus etiam dicitur pœna debita peccato mortali remitti in inferno.

24. Scotus etiam dicitur pœna debita peccato mortali remitti in inferno.

Probat auctoritate D. Aug.

25. & S. Fulgentii 3

Similiter loquitur 4. dist. 5. q. 6. in fine: Ideo; inquit, poena durat, quia peccatum in eu durat; unde dicit (Fulgentius de Fide ad Petrum) Permanente in eis iniuste affectionis malo, permanet in eis iniuste retributionis damnatio. Ita legit Scotus.

Textus genuinus sic habet: Pars itaque Angelorum, quae a suo Creatore Deo, quo solo bono beata fuit, voluntaria prorsus aversione discessit, aequitatis superna iudicio, initium suae damnationis in ipsa aversione voluntatis invenit: ut non aliud esset incipere iam puniri, quam illius beatissimi boni affectione defuiti: quam Deus in aeterno sic totam praecipit remanere supplicio, ut etiam ignem ei aeternum praepararet: in quo omnes illi pravaicatores Angeli nec mala possint unquam voluntate carere, nec poenam, sed permanente in eis iniuste aversionis malo, permanet etiam iniuste retributionis aeterna damnatio.

estque praecipuum argumentum pro sententia opposita Concluf.

26. Respondetur primo quod peccatum veniale secundum aliquam sententiam non fit irreversibile in inferno.

Quomodo intelligendum quod in inferno nulla fit redemptio.

27. Secunda responsio.

Culpa venialis, etiam in aeternum manens, non meretur nisi poenam temporalem.

Ecce praecipuum argumentum pro sententia Doctoris Angelici, & Doctoris Seraphici, ad quod proinde oportet respondere, si forte alicui magis placeat opinio Doctoris Subtilis. Respondeo itaque dupliciter; uno modo, quod peccatum veniale non sit irreversibile in inferno, ex hypothesis, Quod, sicut ait Scotus 4. dist. 21. q. 1. n. 7. nihil aliud est culpa venialis remissio, quam solutio poenae temporalis debita pro ea. Indubie enim poena illa temporalis solvi potest in inferno, aequae ac in purgatorio. Sicut ergo soluta poena temporalis in purgatorio pro isto veniali, ex hoc ipso culpa venialis remissa est, pari jure remissa erit, soluta illa poena temporalis in inferno.

Si inferas: ergo in inferno est aliqua redemptio. Respondeo, ab ipso inferno, aut ab aliquo peccato, quod meretur infernum, aut ab ulla poena proprie infernali, id est, quae debet perfolvi in inferno, nego Consequentiam. Et sic procul dubio debet intelligi ille communis ex Cantu Ecclesiae, In inferno nulla est redemptio; non autem de redemptione ab aliquo peccato, quod non meretur infernum, vel ab aliqua poena non infernali, id est, quae alibi potest perfolvi, quam in inferno.

Interim quia videntur Sancti distinguere inter remissionem culpa cuiuscumque, & poenam, & maxime inter remissionem culpa & solutionem poenae debita illi culpa, ut ait Scotus supra n. 8. & quia remissio culpae cuiuscumque, distincta a poena, seu a solutione poenae debita illi culpae, videtur fieri gratis, divina misericordia propter Christum, ut patet ex Conclusionem praecedenti, qua misericordia damnati indigni merito reputantur; hinc potest dici alio modo, quod permanente culpa veniali in aeternum, poena debita pro illa culpa finiatur; quia nimirum culpa venialis, etiam in aeternum manens, non meretur nisi poenam temporalem; cum tamen peccatum mortale, etiam non manens in aeternum, mereatur poenam aeternam.

Patet hoc; quia peccatum mortale non distinguitur a peccato veniali, per aeternam, vel temporalem durationem, per aeternam, vel temporalem poenam de praesenti inflictam; nam multa peccata mortalia in hoc saeculo remittuntur tam quoad culpam, quam quoad poenam aeternam; sed in eo distinguuntur, quod peccatum mortale hoc ipso quo existit, est per unicum instantem, reddat hominem obnoxium poenae aeternae, si in peccato decedat; peccatum autem veniale, tamen etiam in aeternum duret, solum reddat hominem obnoxium poenae temporali. Alioquin quae erit quoad hoc distinctio peccati mortalis, a peccato veniali in inferno?

Quod unum, inquis, puniatur poena aeterna per se, aliud per accidens. Sed contra, quid est peccatum puniri poena aeterna per se, & aliud poena aeterna per accidens? Puniri, inquis, per accidens, est puniri, non ratione quantitatis culpae, sed ratione irreversibilitatis; per se autem puniri poena aeterna, est puniri ratione quantitatis culpae. Recte ergo non ideo praecise peccatum mortale puniatur poena aeterna, quia in aeternum durat; nam hoc etiam competit peccato veniali, ut fateris ergo independentem ab aeterna duratione, peccatum mortale dignum est poena aeterna.

Proinde dum Scotus supra dicit: Ideo praecise perpetua est, quia vita cum culpa est perpetua; non excludit quantitatem culpae, sed illa supposita, assignat rationem, quare impraesentiarum poena aeterna infligitur, quae non fuisset inflictis, si ante mortem peccatum quoad culpam & poenam fuisset remissum, sicut poterat remitti, ut sensus illorum verborum sit: Ideo poena in damnatis durat, quia peccatum, quod ex ordinatione divina meretur poenam aeternam, in eis durat; ideo praecise poena damnatorum perpetua est, quia vita cum culpa, quae ex lege Dei meretur poenam perpetuam, est perpetua. Ergo poena debita peccato veniali in inferno durat, quia peccatum in eis durat; nego Consequenter.

Ratio disparitatis patet, quia peccatum veniale durans, ex lege Dei non meretur poenam aeternam, quemadmodum peccatum mortale durans. Vel assignetur aliqua lex, qua Deus statuit peccatum veniale punire temporaliter in purgatorio, aeternaliter autem in inferno.

Dices; dignitas poenae est passio inseparabilis ab essentia peccati; ergo si peccatum perleverat, etiam dignitas poenae; ergo & ipsa poena.

Resp. I. est petitio principii; cum enim sepius in moralibus maneat essentia sine passione, v. g. essentia Matrimonii sine iure ad copulam conjugalem, si dignitas ad poenam solum est passio, unde conlat tibi, esse passionem inseparabilem? Et quare non magis asseris, illam separari per solutionem poenae con-

constituitur, id est, pœnæ temporalis, sicuti tollitur jus ad copulam conjugalem per votum, per adulterium &c? Neque enim dignitas pœnæ æternæ est passio peccati venialis, sed dignitas pœnæ temporalis.

Et verò si passio possit manere sine essentia; id est, si culpa possit remitti, & manere dignitas seu obligatio ad pœnam temporalem, cur non potius, aut saltem æquè, possit manere essentia sine passione, id est, remitti seu potius solvi pœna, manente culpa?

Sed etiam, maneat per totam æternitatem in illo peccato dignitas ad pœnam; & equidem non ad novam seu durantem pro tota æternitate; sed tantummodo pro eo instanti, vel tempore; quo reus eam sustinuit. Sic hæc propositio: *Pœni currit in instanti A.* semper enuntiat illum cursum quamdiu durat, etiam in instanti B. non tamen pro instanti B. sed pro instanti A.

Arguis rursus; damnatus non tantum permanet in peccato veniali præterito, sed de novo complacet sibi in illo; acedque continue actualiter peccat; quidni igitur novam mereatur pœnam?

Antequam respondeo ad hanc objectionem, scribo, quod scripsit Scotus 4. dist. 46. q. 4. n. 7. *Prima quidem pœna non est infligenda, nec possit infligi infligi (à Deo, ut causa positiva) cum sit formaliter culpa, sed est pœna derelicta, sicut dicitur in Augustinus super Psalmum 5. v. 4.* Cùm dicit Deus peccatores, malum suum non infert, sed suis malis malos relinquit. Quod intelligo de illa prima pœna, que est culpa derelicta, sive non remissa, vel desertio peccatoris in tali culpa, & hoc; sicut dictum est esse à Deo in articulo præcedente (puta ut causa negativã, scilicet non remittente) sic est infligebat ab ipso; infligebat enim derelinquit, vel non remittit: sive quia voluntas voluntariè continue male voluit, sive quia usque ad terminum via permansit in peccato sine Penitentia, quod tamen tempus erat sibi præcisè taxatum ad penitendum; sive tertio, quia peccavit in via, ubi demeruit sic derelinqui.

Insuper est quidem illius qui continuat malitiam, à malitia per alium non liberari; nec hoc solum, sed quo potuit malitiam derelinquere, & adhuc habuit tempus præcisum sibi taxatum, nec in tempore illo corrigitur, sed perseverat in malo; insuper est ut tempore illo elapso deseratur illi malo. Tertio etiam, de quo minus videtur, si quis per culpam suam se precipitat in impotentiam evadendi non solum à se; sed etiam à quocumque, nisi ab illo, quem tunc offendit, infligebat potest deserere in ista impotentia; sicut si quis se voluntariè pronceret in foveam, de qua non posset per se evadere, nec aliquo modo, nisi per adiutorium alterius, quem contemnit & offendit in proiciendo se, infligebat potest in illa fovea derelinqui.

Hæc tria ad propositum satis patent, quia & damnatus continue est in aliquo malo velle, ut videtur probabiliter, & usque ad terminum via permansit impotens, & in via offendit labendo in peccato, de quo non potest evadere per se, nisi tantummodo

disponendo se meritorie de congruo, & hoc pro statu via, quem totum sine tali merito infructuose pertransit. Huc utque Scotus de hominibus damnatis.

Et quamvis 2. dist. 7. q. 1. n. 24. putet, primò, Angelos malos non habere necessariò ullum actum malum contrariè; quia possunt non apponere circumstantiam positivè deformantem actum. Secundo, non esse improbabile, posse eos habere actum completè bonum moraliter; & equidem probabile etiam existimat, quòd non exeant in actum hujus potentie; propter vehementem malitiam.

Hoc, inquit, videtur probabile, quòd actum bonum ex genere potest habere, hoc est sistendo ibi, non deformando per circumstantias contrarias circumstantias bonæ voluntatis; vel si habeat illum actum circumstantiarum quibusdam bonis, & deordinatum quibusdam malis, non tamen oportet, quòd ille sit semper malus. Mirum enim videtur, negare potentiam naturalem in natura illa excellentè, ubi non apparet aliquid, propter quod sit neganda: probabile est tamen, quòd secundum hanc potentiam non exeant in actum, propter vehementem malitiam, secundam quam magis probabile est, quòd agunt, quam secundam potentiam naturalem: secundum quam possent in actus aliquo modo oppositos.

Nunc ad objectionem dico, non constare de illa nova complacentia in peccato veniali præterito. Et dato, quòd continue complaceret sibi in peccatis venialibus præteritis (quod moraliter videtur impossibile, maxime si sint multa peccata; quoniam intellectus & voluntas non potest in illis pœnis ita ad illa attendere) numquid indè bene inferitur: ergo continue meretur novam pœnam? Nequaquam; quippe solus viatoris est mereri; & demereri, ut in terminis docet Scotus 2. dist. 7. q. 1. n. 28. ubi sic ait:

Per idem ad illud de pœna: quia sicut premium substantiale in primo instanti, in quo aliquis Angelus est beatus, est determinatum: nec ex tunc crescit, quia actus boni, qui sequuntur, non sunt meritorii, licet sint boni, ita etiam in Angelo damnato, in primo instanti sua damnationis determinatur ad certam pœnam, que non crescit intensivè; nec tamen erunt mali actus eius, quos elicit, impii; sicut nec boni Angeli boni actus erunt irremunerati; illi quidem boni actus includuntur in primo actu, quia procedunt ex perfectione actus beatifici; sed quantum ad accidentale premium, quod possunt habere, quilibet actus est sibi premium; ita etiam isti mali actus, quos elicit damnatus, includuntur in prima pœna, sibi certitudinaliter determinata; & quilibet, sicut posset habere pœnam accidentalem & propriam, habet seipsum pro pœna: Jussisti Domine (inquit August. lib. Confess.) & ita est ut sit sibi pœna omnis peccator (Textus genuinus: Insisti & sic est, ut pœna sua sibi sit omnis inordinatus animus lib. 1. Confess. c. 12.) Potissima enim & maxima pœna est privatio maximi boni; qualis est formaliter in actu malo

33. Potest habere actum bonum ex genere.

34. Non constat quòd damnatus continue de novo complacet sibi in peccatis venialibus præteritis.

35. Pœna damnati non crescit, sicut nec gloria beati intensivè loquetur.

Scotus. Nec tamen erunt mali actus impii, nec boni irremunerati.

S. Aug.

Maxima pœna est privatio maximi boni.

malo, malitia culpa peccatorem averteat à Deo (loquitur de actu mortali) Crescet ergo poena eorum in infinitum extensivè, sicut & malitia, & neutrum intensivè.

Et si obicias, quod secundum malum est actus demeritorius; ergo correspondet sibi propria poena. Respondeo, etsi concedi possit esse culpa, non tamen propriè demeritoria; quia non elicitur à viatore, cuius solius est mereri, & demereri, qui magis propriè potest dici esse actus damnatorius sive damnati: sicut ex alia parte actus beati, licet sit acceptabilis Deo, non tamen propriè est meritorius, sed magis actus beatificus vel actus beati, vel ex beatitudine procedens. Hucusque Scotus.

Solius viatoris est mereri & demereri.

36. Unde damnatus per complacentiam in peccatis præteritis non meretur novam poenam.

Est itaque damnatus continuè peccet, non tantum mortaliter, sed etiam venialiter per complacentiam in peccatis venialibus præteritis; dico per hanc complacentiam non mereri novam aliquam poenam, sed, si ita velis, hæc complacentia seipsam habet pro poena, & illa poena est æterna, si peccatum est æternum; verum de tali poena non loquitur Conclusio, sed de poena distincta ab ipso peccato, quæ in primo instanti, in quo aliquis venialiter peccavit in via, fuit determinata ad certum aliquod tempus; adeoque crescere non potest, nequidem extensivè, per actus in statu damnationis; cum isti, quamvis mali, tamen non sint demeritorii.

Aliud est de poena peccati mortalis, quæ quidem in primo instanti determinata fuit ad certam intensivè, & ideo quoad illam non crescit per peccata subsequenta in statu damnationis; nunquam tamen determinata fuit ad certam extensivè, sed à primo instanti fuit æterna, & ideo non mirum si crescat in infinitum extensivè, sicut & malitia.

37. In inferno nulla est satisfactio reconciliativa.

Fateor, in inferno nulla est satisfactio reconciliativa, quæ recipiatur offendens in gratiam Offensi; illa enim est actus misericordiæ in Deo, & specialis favor, quo damnatus est indignus; interim negare non possumus, satisfactionem vindicativam, ut sic loquar, seu meliùs satisfationem secundum leges iustitiæ, in qua non intervenit ulla misericordia (quæ subvenit indigentia, excludens omne debitum ejus, cui subvenitur) sed spectatur æqualitas rei ad rem, solutionis ad debitum; & hæc iustitia potest servari in inferno, & de facto servatur, dum poenæ distribuuntur secundum æqualitatem peccatorum; jam autem peccato veniali solum est statuta ex lege Dei poena temporalis: illa ergo persoluta, satisfactio iustitiæ divinæ; adeoque debitum poenæ solvitur seculo omni actu misericordiæ.

38. Obiectio solvitur.

Nec valet dicere; executio poenæ displicet damnato, & patitur contra suam voluntatem: ergo non satisfactio iustitiæ divinæ. Negatur enim Conseq. Nonne legi humanæ, quæ præcipitur abscisso manû pro furto, plenè satisfactio per abscissionem, tamen executio furi displicet,

& fur adhuc sibi complaceat in furto præterito? Ergo similiter satisfactio legi divinæ, quæ præcipitur poena ignis v. g. unius anni pro peccato veniali, v. g. mendacii, tamen si damnato displiceat ejus executio, & adhuc sibi complaceat in peccato præterito, pro quo patitur.

Enimverò satisfactio ordinatur, tum ad deterrendum reum, & alios à simili culpa, tum ut dolore, quem tolerat reus, puniatur ejus iniquitas, & habeat tantum doloris, quantum habuit voluptatis, juxta illud Apoc. 18. v. 7. Quantum glorificavi se, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum, & lucram. Ad hunc autem finem non requiritur voluntaria acceptatio, ut patet; immo involuntaria magis videtur conducere; quidni ergo sufficiat ad satisfationem? Nonne damnati satisfaciunt pro peccatis mortalibus, quantum divina iustitia decrevit, tamen involuntariè?

Dices: Deus potuit imponere poenam temporalem eâ conditione, quod amabiliter acceptaretur; & videtur sic imposuisse, quando quidem dolores à Deo immissi in hac vita, si non tolerentur voluntariè, non sint satisfationes.

Respondeo; de ratione poenæ aliquibus videtur esse, quod sit involuntaria; adeo ut propterea negent, unum peccatum posse esse poenam alterius. Et quamvis secundum nos possit esse voluntaria, quin immo ad deletionem peccati regulariter debeat poena vel punitio esse voluntaria, ut docet Scotus 4. dist. 14. q. 1. n. 10. dicens: De re est ista Conclusio, quod ad deletionem peccati regulariter requiritur poena vel punitio voluntaria; interim Deum poenam voluntariam imposuisse, & requisivisse ad satisfationem pro peccato veniali, unde probatur?

Fateor, in purgatorio animæ voluntariè sustinent illas poenas, hoc tamen non convincit necessitatem, quasi aliàs non satisfaterentur; sed hoc ideo fit, quia cum sint confirmate in gratia, nequeunt resistere iustissimæ Dei voluntati, illas poenas infligenti.

Quantum ad dolores à Deo immissos in hac vita, responderet primò, quod illi non sunt poenæ peccatorum actualium, sed peccati originalis, quos Deus infligit, ut homo abstineat à peccatis actualibus, vel ob alias causas. Secundò, illi dolores secundum se non sunt poena proportionata, cum non habeant proportionem cum penis infernalibus; adeoque nisi accedat aliqua supernaturalis acceptatio, & ratione illius aliqua dignitas major, quam ex seipsis habeant, non possunt esse satisfactio, aut satisfactio.

Hinc Concilium Trident. sess. 14. c. 8. Neque securior ulla via in Ecclesia Dei unquam existimata fuit ad amovendam imminentem à Domino poenam, quam ut hæc Penitentia opera homines cum

vero animi dolore frequentem. Accedit ad hæc, quòd
dam satisfaciendo patimur pro peccatis, Christo Te-
su, qui pro peccatis nostris satisfecit, ex quo omnis
nostra suffragentia est, conformes efficiuntur. Quis au-
tem dubitet, Christum Jesum amicitabiliter
acceptasse pœnas, sibi à Judæis infligtas?

Deinde c. 8. Docet, tantam esse divine muni-
ficentie largitatem, ut non solum pœnis sponte à no-
bis pro vindicando peccato susceptis, aut Sacerdotis
arbitrio pro mensura delicti impostis, sed etiam, quòd
maximam amoris argumentum est, temporalibus
flagellis à Deo infligtis, & à nobis patienter tolera-
tis, apud Deum Patrem per Christum Jesum satis-
facere valeamus.

Et contrarium errorem damnat can. 13. Si
quis dixerit, pro peccatis, quoad pœnam tempora-
lem, minime Deo per Christi merita satisfieri pœnis
à eo infligtis, & patienter toleratis, vel à Sacerdote
imposito, sed neque sponte susceptis, ut ieiunius, or-
ationibus &c. anathema sit. Numquid aliquid si-
militè docet de pœnis inferni, aut purga-
torii?

Fortè etiam dici posset, illa mala à Deo
infligta, & impatienter tolerata in hac vita,
esse sufficientem satisfacionem, dummodo à
Deo in illum finem immittantur. Interim cum
horio, quamdiu hic vivit, sit in statu merendi,
quidni debeat satisfacere, saltem per vol-
untariam acceptationem? Post hanc vitam au-
tem, cum jam sit extra statum merendi, suffi-
cit satisfactio, ut patet in animabus existen-
tibus in Purgatorio, quarum pœnæ non mi-
nuuntur per voluntariam earum acceptati-
onem, sed usque ad novissimum quadrantem
solvunt pœnam, debitam ex lege divina, nisi
suffragiis vivorum juventur.

Et quoniam juvari possunt, hinc orationes
fidelium, & alia suffragia pro huiusmodi ani-
mabus; pro damnatis autem nullæ orationes,
aut alia suffragia, quoniam his juvari non pos-
sunt, sed oportet ipsos satisfaci, & solvere
pœnam, ex lege Dei constitutam, usque ad
novissimum quadrantem. Quà utique solutio-
ne exhibitâ, per se absque interventu alicujus
gratiæ, aut misericordiæ, cessat pœna, ut pro-
inde solutio illa non mereatur nomen redemp-
tionis, quòd videtur sonare alicquem favorem
indebitum. Et quamvis fortè talis favor vir-
tute meritorum Christi intervenerit in taxa-
tione pœnæ, equidem in solutione pœnæ tax-
atæ nullum agnoscimus.

Si inferas: ergo damnati sunt capaces ali-
cujus refrigerii & mitigationis pœnarum. Res-
pondeo ut prius, alicujus refrigerii & mitiga-
tionis ex aliqua gratia, sic ut aliquando meritis
cum illis agatur, quàm alioquin digni essent,
nego Consequentiam; alicujus refrigerii &
mitigationis, id est, cessationis pœnæ tempo-
ralis post satisfacionem secundum rigorem
iustitiæ vindictivæ, concedo totum; quam-
quam hæc cessatio non mereatur nomen mi-

igationis, ut suprâ dixi de nomine redemp-
tionis. Putas enim, quòd damnatus ad perpetuos
carceres, & ducenta verbera sustinen-
da, diceretur propriè accipere mitigationem
pœnarum, ex eo quòd acceptis verberibus
per sententiam decretis, ulterius non vapula-
ret? Nemo sic loquitur.

Nullum igitur est inconveniens, quòd sicuti
accidentalis gloria Sanctorum augetur usque
ad diem iudicii, sic etiam quantum ad ali-
quid accidentale, pœnæ inferni minuuntur, non
tantum usque ad diem iudicii, sed etiam post
diem iudicii; immo nisi minuerentur, con-
tingeret aliquem longè gravius in inferno
æternaliter puniri propter venialia, quàm
propter mortales; v. g. si habeat decem venia-
lia, quæ mereantur pœnam temporalem ut de-
cem, & unum mortale, quòd mereatur pœnam
æternam ut decem. Si enim pœna illa tempo-
ralis non minueretur, sed fieret in damnatis
æterna, talis puniretur ob sua venialia æternaliter
ad centum, & ob mortale tantum ad
decem; cum tamen venialia quantumvis multa;
& non possint in ratione demeriti, adeoque
nec in ratione supplicii, adæquari uni mor-
tali.

Finio cum verbis Ecclesiastici cap. 34. v. 23.
Dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit
in oblationes iniquorum; nec in multitudine sacrifi-
ciorum eorum propitiabitur peccatis. Consimiliter
dico ego, pœnas damnatorum non probat Al-
tissimus, nec respicit in pœnas damnatorum;
nec in multitudine pœnarum eorum propiti-
abitur peccatis: id est, pœnas damnatorum
non probat Altissimus ad satisfacionem recon-
ciliativam; secus ad satisfacionem rigorosam,
quæ est purus effectus legis vindictivæ, &
potius meretur nomen satisfacionis, quàm
satisfacionis. Hæc ergo satisfactio relicta in
inferno (à qua nos custodire dignetur Altissi-
mus) amplectamur satisfacionem reconcilia-
tivam Deo per mortem Filii ejus.

Et verò, quoniam multipliciter satisfacti
potest Deo pro peccato veniali in hac vita,
quæro; quis actus sufficiat extra Sacramen-
tum. Responso erit

CONCLUSIO III.
Ad deletionem peccati venialis
extra Sacramentum, non re-
quitur contritio charitate per-
fecta. Sufficit attritio super-
naturalis; immo quilibet ac-
tus meritorius iusti, in eum fi-
nem relatus.

Hæc videtur sententia Doctoris Subtilis
4. dist. 21. q. 1. n. 8. ibi: Potest dici alio
modo, quòd peccatum veniale in ista vita remitti
potest

44.
Non est in-
conveniens
quòd quan-
tum ad ali-
quid acci-
dentale pœ-
næ inferni
minuantur

45.
Pœnæ dam-
natorum
non sunt sa-
tisfactio re-
conciliati-
va
Eccl. 34.

46.
Conclusio est
Scoti.